

مدیریت کلاس درس (مبانی نظری و رویکردها)

تألیف

عبدالرضا خدري

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی

دکتر مهدی صالحی

عضو هیئت علمی دانشگاه کردستان

هاجر بیگی

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۸

سرشناسه	: خدري خان آبادي، عبدالرضا، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پديدآور	: مديريت کلاس درس (مباني نظري و رويکردها) / تأليف عبدالرضا خدري، مهدي صالحی، هاجر بيگي.
مشخصات نشر	: تهران : آواي نور ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهري	: ۱۵۲ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۴۶۱-۱
وضعيت فهرست نويسي	: فبيا
موضوع	: کلاسداري Classroom management
موضوع	: شاگردان -- روان شناسي Students -- Psychology
شناسه افزوده	: امير صالحی، مهدي، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده	: بيگي، هاجر، ۱۳۶۶ -
رده بندي کنگره	: ۱۳LB ۱۳۹۷۳۰ ۴م۴/خ
رده بندي ديويي	: ۱۰۲۴/۳۷۱
شماره کتابشناسي ملي	: ۵۵۶۸۶۴۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

مدیریت کلاس درس (مبانی نظری و رویکردها)

تألیف: عبدالرضا خدری - دکتر مهدی صالحی - هاجر بیگی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیر السادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۴۶۱-۱

قیمت ۲۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

تقدیم به

معلمان عزیزى كه در وطن پاكمان در
راه تعلیم و تربیت فرزندان این آب و
خاك صادقانه و عاشقانه تلاش می‌نمایند.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
فصل اول: کلیات	۱۳
مقدمه.....	۱۳
تعاریف مدیریت.....	۱۵
ماهیت مدیریت کلاس.....	۲۱
محیط یادگیری مؤثر.....	۲۶
شرایط مؤثر در یادگیری.....	۲۷
جنبه‌های مدیریت کلاس.....	۳۰
قوانین مدیریت کلاس.....	۳۳
اهداف مدیریت کلاس.....	۳۵
کارکردهای مدیریت کلاس.....	۳۶
طرح‌ریزی و مدیریت کلاس.....	۴۱
اصول آرایش کلاس درس.....	۴۴
روش آراستن کلاس درس.....	۴۵
فصل دوم: نظریه‌های مدیریت کلاس	۵۱
مقدمه.....	۵۱
نظریه و مدیریت کلاس.....	۵۳
مدیریت کلاس درس: تاریخ و نظریه.....	۵۳
چهارچوب نظری مدیریت کلاس درس.....	۵۵
رویکردهای مدیریت کلاس درس.....	۵۶
مزایای جلسات آموزشی.....	۸۲
معایب جلسات آموزشی.....	۸۳

۸۳..... مقایسهٔ سبکهای مدیریت کلاس

۸۹..... فصل سوم: انضباط و کنترل

۸۹..... مقدمه

۹۰..... ماهیت انضباط

۹۲..... مدیریت و انضباط

۹۴..... ماهیت کنترل

۹۶..... رفتار مشکل آفرین

۹۹..... علل رفتار مشکل آفرین

۱۰۲..... عوامل شناختی

۱۰۳..... راههای پیشگیرانه

۱۰۳..... رفتارهای خاص معلم و کنترل کلاس درس

۱۰۵..... شیوههای رویارویی با مشکلات رفتاری

۱۱۱..... نتیجهگیری

۱۱۳..... فصل چهارم: روانشناسی اجتماعی و مدیریت کلاس درس

۱۱۳..... مقدمه

۱۱۵..... ماهیت روانشناسی اجتماعی

۱۱۶..... روانشناسی اجتماعی و تعلیم و تربیت

۱۱۷..... رابطهٔ معلم و دانش آموز

۱۲۱..... ساختار نقش و کلاس درس

۱۳۰..... روشهای ایفای نقش معلم

۱۳۳..... جو کلاس درس

۱۳۵..... متغیرهای جو کلاس درس

۱۳۸..... انواع جو کلاس درس

۱۳۸..... جو رقابتی

۱۳۹	.....	جو مشارکتی
۱۴۰	.....	جو فرد گرایانه
۱۴۱	.....	انتظارات معلم
۱۴۳	.....	منابع فارسی
۱۵۱	.....	منابع انگلیسی

به نام خداوند جان و خرد

پیشگفتار

هر فعالیت انسانی هر چند که خرد و ناچیز باشد نیازمند گونه‌ای از مدیریت و سازمان‌دهی است؛ چراکه نیل به اهداف تعیین شده جزء در سایه مدیریت اثربخش امکان‌پذیر نخواهد بود. تعلیم و تربیت که خود فعالیت گسترده‌ای محسوب می‌شود مسلم است که نوعی مدیریت را می‌طلبد. مدیریت فعالیتی است که تمامی سازمان‌های اجتماعی از آن بهره می‌گیرند و نظام تربیتی به‌طور اعم و نظام کلاس درس که خود خرده نظامی در درون نظام آموزشی جامعه جای می‌گیرد به‌طور اخص بایستی برای نیل به اهداف عالی تعیین شده از یک نظام مدیریتی تبعیت کند که در حوزه علوم تربیتی به آن دانش مدیریت کلاس درس گفته می‌شود که امروزه تحقیقات و مطالعات زیادی را به خود معطوف نموده است. این کتاب شامل مطالبی است که در اینجا به‌طور خلاصه بیان می‌شود.

در فصل اول به کلیات حوزه مدیریت و ارتباط آن با مدیریت کلاس درس پرداخته شده است و ضمن همین فصل به تعاریف مختلفی از هر دو حوزه توجه نموده‌ایم و در پایان فصل نخست به بررسی کارکردهای مدیریت کلاس درس پرداخته‌ایم و ارتباط آن‌ها با مدیریت نیز از نظر دور نمانده است. در فصل دوم که بیشترین حجم کتاب را به خود اختصاص داده است نظریه‌های مدیریت کلاس درس مورد بررسی قرار گرفته‌اند با این توضیح که ضمن مرور تعاریف موجود در مورد نظریه که دانشمندان ارائه داده‌اند به توضیح نظریات مدیریت کلاس درس پرداخته‌ایم.

ضمن فصل سوم نیز به مسئله‌ای که گاهی با مدیریت کلاس درس مترادف تلقی می‌گردد و از آن تحت عنوان انضباط و کنترل یاد می‌شود توجه کرده‌ایم و در ضمن، با بررسی تعاریف انضباط به نقاط اشتراک و اختلاف این دو موضوع اشارتی شده است.

در پایان کتاب به یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که ارتباط نزدیکی با مدیریت کلاس درس داشته که از آن به‌عنوان روانشناسی اجتماعی کلاس درس یاد می‌شود ولی کمتر مورد توجه صاحب‌نظران قرار گرفته است، نظری افکنده‌ایم. ضمن همین فصل ماهیت روانشناسی اجتماعی نیز مورد بررسی قرار گرفته است و ارتباط آن با موضوع تعلیم و تربیت نیز از نظر دور نمانده است. ضمن بررسی همین رابطه، به یکی از بااهمیت‌ترین مسئله‌های حوزه دانش روانشناسی اجتماعی که می‌توان در رابطه معلم و دانش‌آموز بدان اشاره کرد، رسیده‌ایم. علاوه‌براین ساختار نقش معلم در کلاس‌های درس معلم‌محور و دانش‌آموز‌محور نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند. جو کلاس و مسائل مربوط به آن از دیگر موضوعاتی است که در این فصل مورد بررسی قرار داده‌ایم. در اینجا جای آن است که از جناب آقای دکتر محسن آیتی که بخشی از مطالب این کتاب را مطالعه و ما را در تدوین آن راهنمایی کردند، تقدیر و تشکر کنیم. همچنین جای آن دارد از آقای سیدمصطفی میرحسینی مدیر محترم انتشارات آوای نور و همکاران ایشان که به انتشار این اثر همت گماشتند قدردانی کنیم و توفیق ایشان را از خداوند متعال خواستاریم. در پایان از تمامی اندیشمندان و خوانندگان عزیز که این اثر ناچیز را مطالعه می‌کنند استدعاء داریم که نظرات و انتقادات منصفانه خویش را از طریق ناشر به اطلاع نویسندگان برسانند تا اگر توفیقی حاصل آمد در چاپ‌های بعدی به اصلاح آن‌ها همت کنیم. پیشاپیش از چنین عزیزانی نهایت تشکر و قدردانی را می‌نمائیم.

حق یارتان

عبدالرضاخردی

دکتر مهدی صالحی

هاجر بیگی

آذرماه ۱۳۹۷